

IX-XLOKK TAL-ASJA

L-UE qiegħda ssawwar rabtiet aktar b'saħħithom mal-pajjiżi tax-Xlokk tal-Asja u qiegħda tippromwovi l-integrazzjoni reġjonali mal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja (ASEAN). L-UE hija attur ekonomiku qawwi fix-Xlokk tal-Asja, u donatur ta' għajnuna għall-iżvilupp importanti, u taħdem biex trawwem il-bini tal-istituzzjonijiet, id-demokrazija, il-governanza tajba u d-drittijiet tal-bniedem. L-UE għandha tħassib ġeostrategiku fir-reġjun, b'ha-tilwim dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar, u tħassib ambjentali fis-subreġjun ta' Mekong. L-UE mmobilizzat il-pakkett "Tim Ewropa" b'aktar minn EUR 800 miljun biex tindirizza l-pandemija tal-COVID-19 fir-reġjun u biex ittaffi l-impatt soċjoekonomiku tagħha.

Din l-iskeda informattiva tiddekrivi r-reġjun tax-Xlokk tal-Asja. Ara wkoll l-iskedi informattivi dwar l-Asja t'Isfel ([5.6.7](#)) u l-Asja tal-Lvant ([5.6.8](#)).

BAŽI ĠURIDIKA

- It-Titolu V (azzjoni esterna tal-UE) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE);
- L-Artikoli 206–207 (kummerċ) u 216–219 (ftehimiet internazzjonali) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE);
- Il-Ftehimiet ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) (relazzjonijiet bilaterali).

A. L-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja (ASEAN)

L-ewwel summit tal-ASEAN, li sar f'Bali fi Frar tal-1976, ġab flimkien l-Indoneżja, il-Malasja, il-Filippini, Singapore u t-Tajlandja, kif ukoll il-Brunei Darussalam, il-Vjetnam, il-Laos, il-Kambodja u l-Myanmar. L-ASEAN issegwi politika rigoruża ta' noninterferenza fl-affarijiet domestiċi tal-membri tagħha.

L-UE u l-ASEAN huma sħab ta' fehmiet simili f'kuntest ġeopolitiku diffiċli, bit-tnejn jemmnu f'multilateralizmu bbażat fuq ir-regoli. Tul erba' deċennji, l-ASEAN u l-UE stabbilew relazzjoni b'saħħitha, prinċipalment fir-relazzjonijiet kummerċjali u ekonomiċi. Il-potenzjal għal involviment akbar huwa enormi, ibbażat fuq interessi komuni u valuri kondiviżi.

L-UE għandha interess strateġiku fl-iżvilupp tal-integrazzjoni reġjonali tal-Asja, u taħdem favur Ftehimiet ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) u Ftehimiet ta' Kummerċ Fieles (FTAs) ma' membri individwali tal-ASEAN. L-UE hija t-tieni l-akbar sieħeb tal-ASEAN, b'sehem ta' 13 % tal-kummerċ totali tal-ASEAN mal-bqija tad-dinja. L-ASEAN hija t-tielet l-akbar sieħeb tal-UE barra mill-Ewropa (wara l-Istati Uniti u ċ-Ċina). L-għan aħħari jibqa' li jiġi konkluż Ftehim ta' Kummerċ Fieles UE-ASEAN bejn ir-reġjuni.

Is-36 Summit tal-ASEAN, li f'Ġunju 2020 seħħ virtwalment ġewwa Hanoi, iffoka fuq ir-rispons għall-COVID-19, l-irkupru wara l-pandemija u aktar kooperazzjoni. Il-mexxejja ukoll [hegġew rażan u nonmilitarizzazzjoni fil-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar](#). Wara s-Summit, f'Lulju 2020, l-UE mmobilizzat il-pakkett "Tim Ewropa" b'aktar minn EUR 800 miljun biex tappoġġja azzjonijiet fil-livell nazzjonali u reġjonali li jindirizzaw il-kriżi immedjata tas-saħħa tal-COVID-19.

Il-Parlament jappoġġja t-titjib tar-relazzjonijiet UE-ASEAN għal sħubija strategika, bil-għan li jissaħħu r-relazzjonijiet tiegħu mal-parlamenti tal-pajjiżi tal-ASEAN billi jiġi stabbilit Djalogu Parlamentari Interreġjonali PE-AIPA^[1] li jsaħħaħ id-diplomazija parlamentari.

B. Il-Laqqgħa Asja–Ewropa (ASEM) u l-Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Asja–Ewropa (ASEP)

L-14-il Laqqgħa Asja–Ewropa (ASEM) saret ġewwa Madrid f'Diċembru 2019 u kienet maħsuba għat-tisħiħ tal-kooperazzjoni ekonomika, id-djalogu politiku u l-promozzjoni tar-rabtiet bejn il-persuni bejn l-UE u l-Asja.

L-10 Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Asja–Ewropa (ASEP-10) saret fi Brussell f'Settembru 2018, u f'din l-okkażjoni s-sħab enfasizzaw il-ħtieġa ta' azzjoni effettiva u rapida dwar it-tibdil fil-klima, il-kooperazzjoni fil-qasam tas-sigurtà, ir-relazzjonijiet kummerċjali u d-drittijiet tal-bniedem. L-irtirar tal-Istati Uniti mill-Ftehim ta' Pariġi jaċċentwa l-importanza tar-relazzjonijiet bejn l-Asja u l-Ewropa u l-multilateralizmu għal ordni globali bbażat fuq ir-regoli, u dan jirrikjedi aktar trasparenza tal-metodi ta' ħidma. Il-11-il Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Asja–Ewropa (ASEP-11) hija skedata għall-2021 ġewwa Phnom Penh, il-Kambodja.

C. L-Indoneżja

L-Indoneżja hija membru tal-G20, it-tielet l-akbar demokrazija fid-dinja u l-akbar pajjiż b'maġġoranza Musulmana. L-Indoneżja qiegħda ssir sieħeb dejjem aktar importanti għall-UE.

L-Indoneżja kellha l-elezzjonijiet presidenzjali, parlamentari u reġjonali tagħha f'April 2020. Għall-ewwel darba, dawn l-elezzjonijiet saru simultanjament. Ir-riżultati finali juru li Joko Widodo (Partit Demokratiku Indoneżjan) ingħata t-tieni mandat. L-elezzjonijiet reġjonali huma skedati għal Diċembru 2020 biex jiġu eletti 9 gvernaturi, 224 reġent u 37 sindku madwar il-pajjiż. Il-COVID-19 kienet ta' sfida għat-tmexxija u l-popolarità mifruxa ta' Joko Widodo. L-amministrazzjoni tagħti prijorità lill-iżvilupp tal-infrastruttura, bl-assistenza tal-investment barrani u privat. Madankollu, it-tfassil tal-politiki fil-futur qarib huwa ffokat fuq il-konteniment tal-pandemija u fuq li l-ekonomija titqiegħed lura f'perkors ta' rkupru. F'Ottubru 2020, l-Indoneżja għaddiet l-Abbozz ta' Liġi Omnibus dwar il-Ħolqien tal-Impjegi li hija kontroversjali, liema liġi l-gvern isostni li ser tattira l-investment iżda li bħalissa qiegħda tiġi kkontestata quddiem il-qorti kostituzzjonali dwar l-impatt li jaf ikollha fuq l-ambjent u d-drittijiet tax-xogħol. L-ekonomija Indoneżjana tgawdi l-appoġġ ta' settur privat b'saħħtu. Il-PDG tal-Indoneżja mistenni jikber b'madwar 5 % fis-sena fil-perjodu kollu ta' 2018-2022. Il-Gvern,

[1]AIPA: Assemblea Interparlamentari tal-ASEAN.

madankollu, irreveda t-tbassir tiegħu 'l isfel għal medda minn kontrazzjoni ta' 1.1 % sa tkabbir ta' 0.2 % minħabba l-konsegwenzi tal-pandemija tal-COVID-19.

Ir-relazzjonijiet UE-Indoneżja huma bbażati fuq il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni tal-2014. L-Indoneżja u l-UE organizzaw ir-raba' laqgħa tal-Kumitat Kongunt fi Frar 2020 ġewwa Ġakarta, b'enfasi fuq l-iżviluppi politiċi u ekonomiċi reċenti, l-implimentazzjoni tal-FSK, il-kooperazzjoni settorjali u r-relazzjonijiet UE-ASEAN. Il-mexxejja tennew l-impenn tagħhom għall-Ftehim ta' Pariġi, bil-għan li jsaħħu u jaċċeleraw il-kooperazzjoni tagħhom fil-qasam tal-ambjent, ir-riżorsi naturali, l-azzjoni klimatika, il-legalità tal-foresti u l-ekonomija ċirkolari. Peress li ż-żejt tal-palm għadu suġġett sensitiv għall-Indoneżja (huwa l-akbar produttur taż-żejt tal-palm fid-dinja u kien ressaq ilment kontra l-politika tal-UE dwar il-bijokarburanti fid-WTO), il-mexxejja heġġew iċ-ċertifikazzjoni ta' produzzjoni sostenibbli u kummerċ responsabbli.

Id-disa' ċiklu ta' negozjati dwar Ftehim ta' Kummerċ Fieles komprensiv UE-Indoneżja sar f'Diċembru 2019 ġewwa Brussell u indirizza varjetà kbira ta' oqsma, partikolarment il-kummerċ fil-merkanzija, is-servizzi, l-investiment u r-regoli tal-origini. Minħabba l-kriżi tal-COVID-19, f'Ġunju 2020 l-UE u l-Indoneżja kellhom ċiklu ta' negozjati virtwali fil-parti l-kbira tal-gruppi ta' negozjar. L-UE hija t-tielet l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Indoneżja u fl-2019 il-kummerċ totali ammonta għal aktar minn EUR 30 biljun. Fl-2017, l-investimenti tal-UE fl-Indoneżja ammontaw għal EUR 33.1 biljun. F'Ottubru 2020, il-Flames Djalogu ta' Politika dwar is-Sigurtà bejn l-UE u l-Indoneżja sar virtwalment. L-UE u l-Indoneżja ddiskutew il-ġlieda kontra t-terroriżmu u l-estremiżmu vjolenti, il-ġlieda kontra n-narkotiċi, iż-żamma tal-paċi, is-sigurtà marittima, iċ-ċibersigurtà, in-nonproliferazzjoni u l-ġestjoni tad-diżastri.

Fl-24 ta' Ottubru 2019, il-Parlament adotta riżoluzzjoni dwar il-kodiċi kriminali propost fl-Indoneżja, liema jippermetti diskriminazzjoni abbażi ta' sess, reliġjon u orjentazzjoni sesswali kif ukoll diskriminazzjoni kontra l-minoranzi. Huwa laqa' d-deċiżjoni tal-President Widodo li jdedwem l-adozzjoni tiegħu wara protesti fuq skala kbira li għalihom attendew eluf ta' persuni madwar il-pajjiż.

D. Il-Myanmar

L-UE ilha sieħeb attiv fit-tranzizzjoni demokratika tal-Myanmar u fuq quddiem nett fl-involvement mill-ġdid tal-komunità internazzjonali mal-pajjiż minn meta beda jstabbilixxi mill-ġdid id-demokrazija u jiftaħ għall-bqija tad-dinja. Ma hemm l-ebda ftehim qafas formali fis-seħħ u dan huwa dovut għal għexieren ta' snin ta' sanzjonijiet u iżolament internazzjonali. Il-Kunsill approva strategija għar-relazzjonijiet mal-Myanmar fl-2016.

Mill-elezzjonijiet tal-2015 'l hawn, li ġew osservati mill-UE bil-partecipazzjoni tal-Parlament, inkiseb progress fir-riformi demokratiċi. Aung San Suu Kyi ħadet il-karigi ta' konsulent tal-istat, ministru għall-affarijiet barranin u ministru għall-Uffiċċju tal-Prezidenza, u b'hekk akkwistat setgħat eżekuttivi reali. Il-Kostituzzjoni tal-Myanmar, li nkitbet mill-gvern militari fl-2008, tillimita l-azzjonijiet tal-gvern il-ġdid. Il-Myanmar għadu involut fi gwerra ċivili li bdiet fl-1948. F'Ottubru tal-2015 ġie miftiehem waqfien mill-ġlied, iżda hemm għadd ta' gruppi etniċi ribelli li għadhom ma ffirmawhx.

L-aħħar elezzjonijiet ġenerali saru fit-8 ta' Novembru 2020. Il-Lega Nazzjonali għad-Demokrazija (NLD) fil-gvern ta' Aung San Suu Kyi rebħet biżżejjed siggijiet fil-parlament

biex tiffirma gvern ġdid minkejja li l-oppożizzjoni, appoġġjata mill-armata tal-Myanmar, akkużat lill-gvern b'irregolaritajiet.

L-UE hija sieħeb ekonomiku b'saħħtu u donatur tal-għajjnuna għall-iżvilupp importanti, tippromwovi d-demokrazija u l-bini tal-istituzzjonijiet, u għall-perjodu 2014-2020 allokati EUR 688 miljun. Fl-2019, il-kummerċ totali bejn iż-żewġ sħab ammonta għal EUR 3.4 biljun. Bħala Pajjiż l-Inqas Żvilupp, il-Myanmar jibbenefika mill-inizjattiva kummerċjali Kolloxx ħlief Armi (EBA) taħt l-Iskema Ġeneralizzata ta' Preferenzi (SGP), li tippermetti lill-kumpaniji jgawdu minn esportazzjonijiet mingħajr dazju u mingħajr kwoti lejn is-suq tal-UE għall-prodotti kollha ħlief armi u munizzjon.

Il-Myanmar qiegħed ikollu jaffaċċja eskalazzjoni fit-tensjonijiet interkomunali. Fil-21 ta' Awwissu 2020, tkompletat ir-raba' laqgħa tal-Konferenza dwar il-Paċi tal-Unjoni jew "Is-Seklu 21 Panglong". Il-Konferenza hija maħsuba biex issolvi kunflitti bejn il-gruppi ta' ribelli militari u etniċi billi tittrasforma Ftehim ta' Waqfien mill-Ġlied fin-Nazzjonijiet kollha f'soluzzjoni dejjiema.

Is-Sitt Djalogu dwar id-Drittijiet tal-Bniedem UE-Myanmar sar f'Ottubru 2020. L-UE u l-Myanmar iddiskutew is-sitwazzjoni fl-Istati ta' Rakhine, Kachin u Shan, l-aċċess umanitarju u s-sitwazzjoni ta' persuni spostati internament, kif ukoll ir-responsabbiltà għal allegati ksur tad-drittijiet tal-bniedem, id-drittijiet u l-libertajiet fundamentali, id-drittijiet ekonomiċi, tax-xogħol u soċjali, id-drittijiet tan-nisa u l-kooperazzjoni dwar id-drittijiet tal-bniedem f'fora multilaterali. L-UE rriafferma ukoll l-appoġġ qawwi tagħha għat-tranżizzjoni demokratika tal-Myanmar, b'mod partikolari fil-kuntest tal-proċess ta' paċi u rikonċiljazzjoni tiegħu.

Jeżistu kwistjonijiet serji tad-drittijiet tal-bniedem, u l-ewwel fosthom hija l-persekuzzjoni tal-persuni Rohingya f'Rakhine. Sa minn Awwissu 2017, aktar minn 800 000 rifuġjat Rohingya ħarbu lejn il-Bangladesh mill-persekuzzjoni fil-Myanmar. F'Awwissu 2019, eluf ta' rifuġjati rrifjutaw tentattivi ta' ripatrijazzjoni mill-Bangladesh, mill-Myanmar u min-NU minħabba tħassib dwar is-sigurtà.

Il-Parlament ikkundanna l-ksur tad-drittijiet tal-bniedem kontra r-Rohingya fir-riżoluzzjoni tiegħu tad-19 ta' Settembru 2019. F'Novembru 2019, il-Gambja ppreżentat każ quddiem il-Qorti Internazzjonali tal-Ġustizzja (QIG) kontra l-Myanmar, abbażi tal-Konvenzjoni tan-NU dwar il-Ġenoċidju. Aung San Suu Kyi dehret quddiem il-QIG f'Diċembru 2019, ċaħdet l-allegazzjonijiet ta' intenzjoni ta' ġenoċidju u ddefendiet lit-Tatmadaw, il-Forzi Armati tal-Myanmar. F'Jannar 2020, il-QIG tat mandat għal "miżuri proviżorji" li jirrikjedu li l-Myanmar iwaqqaf il-vjolenza f'Rakhine u jippreserva l-evidenza ta' ġenoċidju possibbli.

E. Il-Filippini

F'Mejju 2016, Rodrigo Duterte rebaħ l-elezzjoni presidenzjali b'39% tal-voti. Huwa adotta miżuri kontroversjali kontra t-traffikar tad-drogi b'ordnijiet ta' "spara biex toqtol" li wasslu għal ksur sfaċċat tad-drittijiet tal-bniedem. Il-president Duterte biddel il-politika barranija tal-Filippini billi bena alleanza ġdida mar-Russja u ċ-Ċina, minkejja l-kontroversja dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar u li l-Filippini huwa wieħed mill-istati pretendenti tal-ASEAN f'din il-kontroversja. L-ASEAN u ċ-Ċina qiegħdin jippruvaw

jinnegożjaw Kodiċi ta' Kondotta, iżda kien hemm dewmien fit-taħditiet matul il-kriżi tal-COVID-19.

F'Mejju 2017, Duterte ddikjara l-ligi marzjali f'Mindanao sa tmiem l-2019, prinċipalment minħabba l-preżenza tal-hekk imsejha militanti tal-Istat Iżlamiku (IS) f'Marawi, belt b'maġġoranza Musulmana, u fi bliet oħrajn. L-IS assumu responsabbiltà għall-attakki li saru f'Settembru 2019 fin-Nofsinhar tal-Filippini. L-UE appoġġjat il-Proċess ta' Paċi ta' Mindanao matul is-snin u laqgħet it-tmexxija paċifika tar-referendum kmieni fl-2019. L-UE għadha impenjata li tappoġġja r-Reġjun Awtonomu ta' Bangsamoro f'Mindanao permezz tal-istrumenti differenti tagħha.

Skont diversi sħarriġiet, maġġoranza kbira ta' Filippini approvaw il-ħidma tal-gvern biex jikkontrolla l-firxa tal-COVID-19 u l-isforzi tiegħu biex jgħin lil dawk li tilfu l-impjieg tagħhom. Il-klassifikazzjoni tal-fiduċja ta' Duterte qiegħda tiżdied u l-elezzjoni presidenzjali li jmiss fil-Filippini ser issir f'Mejju 2022.

L-UE qiegħda ssir dejjem aktar imħassba dwar il-ksur tad-drittijiet tal-bniedem, b'mod partikolari l-qtil extraġudizzjarju relatat mal-"glieda kontra d-droga" u l-Abbozz ta' Ligi Kontra t-Terroriżmu li għaddiet f'Lulju 2020. Billi l-Filippini ilha tibbenefika mill-iskema ta' preferenzi kummerċjali SĠP+ tal-UE minn Diċembru 2014, matul il-108 Sessjoni tal-Konferenza tal-ILO f'Ġinevra f'Ġunju 2019, l-UE fakkret lill-pajjiż dwar l-impenn tiegħu li jirratifika u jimplimenta konvenzjonijiet internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem u tax-xogħol, hekk kif iddikjarat fil-Ftehim SĠP+.

L-UE u l-Filippini ffirmaw Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) fl-2011, li daħal fis-seħħ f'Marzu 2018. L-[ewwel Kumitat Kongunt](#) iltaqa' ġewwa Brussell fit-28 ta' Jannar 2020 u stabbilixxa tliet sottokomitatati speċjalizzati: dwar il-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp; dwar il-Kummerċ, l-Investment u l-Kooperazzjoni Ekonomika; u dwar il-Governanza Tajba, l-Istat tad-Dritt u d-Drittijiet tal-Bniedem.

Il-Kumitat Kongunt jippermetti lill-Filippini u lill-UE jiżviluppaw il-potenzjal sħiħ għall-kooperazzjoni f'setturi differenti bil-ħsieb li jogħla l-livell tar-relazzjoni bilaterali u jissaħħu r-rabtiet ibbażati fuq l-interess reċiproku u r-rispett.

L-UE hija donatur sinifikanti għall-Filippini, u qiegħda tipprovdi EUR 325 miljun għall-perjodu 2014-2020. L-istat tad-dritt u t-tkabbir inklużiv huma oqsma ta' prijorità. Il-kummerċ bilaterali UE-Filippini f'merkanzija fl-2019 ammonta għal EUR 14,9 biljun u l-UE tikklassifika bħala r-raba' l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Filippini. In-negożjati dwar Ftehim ta' Kummerċ Ħieles UE-Filippini tnedew f'Diċembru 2015 u l-ewwel sensiela saret f'Mejju 2016. Dawn ikopru firxa vasta ta' kwistjonijiet, inklużi t-tariffi, l-ostakli mhux tariffarji għall-kummerċ, il-kummerċ fis-servizzi u l-investment, kif ukoll aspetti kummerċjali tal-akkwist pubbliku, il-proprjetà intellettuali, il-kompetizzjoni u l-iżvilupp sostenibbli.

F'riżoluzzjoni fis-17 ta' Settembru 2020, il-Parlament hegġeġ lill-UE u lill-Istati Membri biex jappoġġjaw b'mod proattiv l-adozzjoni ta' riżoluzzjoni fil-Kunsill tan-NU tad-Drittijiet tal-Bniedem. Ir-riżoluzzjoni appellat ukoll lill-Kummissjoni biex tissospendi temporanjament il-preferenzi kummerċjali għall-Filippini talli l-pajjiż naqas milli jikkonforma mad-dispożizzjonijiet ta' kundizzjonalità dwar id-drittijiet tal-bniedem.

F. Il-Vjetnam

Ir-relazzjonijiet UE-Vjetnam huma bbażati fuq il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni adottat fl-2016. Ġie allokat total ta' EUR 400 miljun għall-perjodu 2014-2020, b'enfasi fuq il-governanza tajba, l-enerġija u t-tibdil fil-klima speċjalment fid-Delta Mekong.

Il-Vjetnam għadu stat komunista b'partit wieħed mingħajr ebda libertà politika, minkejja li huwa wieħed mill-aktar eżempji ta' suċċess ta' pajjiż li ttrasforma ruħu minn sistema ekonomika komunista falluta għal ekonomija miftuħa u orjentata lejn is-suq. Il-Vjetnam huwa wieħed mill-pajjiżi li l-aktar qiegħed jiżviluppa malajr fl-ASEAN, u rreġistra medja ta' rata ta' tkabbir tal-PDG ta' madwar 7% bejn l-2010 u l-2020. Il-kummerċ fl-oġġetti bejn l-UE u l-Vjetnam ammonta għal EUR 45,5 biljun fl-2019 u l-istokk tal-IDB tal-UE fil-Vjetnam kien ta' EUR 7,4 biljun fl-2018.

Il-Parlament ta l-approvazzjoni tiegħu fit-12 ta' Frar 2020 għal Ftehim ta' Kummerċ Fieles (FTA) UE-Vjetnam u għal Ftehim ta' Protezzjoni tal-Investment (IPA). L-UE u l-Vjetnam irrattifikaw l-FTA fit-8 ta' Ġunju 2020 (u dan daħal fis-seħħ fl-1 ta' Awwissu 2020). L-FTA jinvolve l-eliminazzjoni immedjata ta' 65 % tat-tariffi fuq l-esportazzjonijiet tal-UE lejn il-Vjetnam u 71 % ta' dazji bħal dawn fuq l-importazzjonijiet mill-Vjetnam. L-IPA UE-Vjetnam għad irid jiġi rratifikat mill-Istati Membri individwali tal-UE.

L-UE u l-Vjetnam kellhom it-tmien sensiela tad-Djalogu dwar id-Drittijiet tal-Bniedem tagħhom fi Brussell fl-4 ta' Marzu 2019. Ġew diskussi oqsma bħal-libertà tal-espressjoni, il-piena tal-mewt u ċ-ċibersigurtà. Fis-17 ta' Ottubru 2019, l-UE u l-Vjetnam iffirmaw Ftehim Qafas ta' Partecipazzjoni biex tiġi stabbilita bażi ġuridika għall-partecipazzjoni tal-Vjetnam f'operazzjonijiet tal-UE ta' maniġġar ta' krizijiet.

G. It-Tajlandja

Is-sħubija UE-Tajlandja hija bbażata fuq il-ftehim qafas tal-1980. Il-partijiet lestew in-negozjati għal Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni (PCA) f'Marzu 2013, iżda dan waqaf b'segwitu għall-kolp ta' stat militari fl-2014. Fl-14 ta' Ottubru 2019, il-Kunsill adotta konkluzjonijiet bil-ħsieb li tiġi segwita politika gradwali ta' involviment mill-ġdid. Minn dak iż-żmien 'l hawn, sar progress fil-ħidma bi tnejn għall-iffirmar f'waqtu tal-FSK, li jżid b'mod drammatiku l-kooperazzjoni bejn l-UE u t-Tajlandja. Sadanittant, qegħdin jittieħdu wkoll passi biex ikompli n-negozjati dwar FTA ambizzjuż u komprensiv.

L-UE hija t-tielet l-akbar suq ta' esportazzjoni tat-Tajlandja u t-Tajlandja hija wieħed mis-sħab kummerċjali prinċipali tal-UE fl-ASEAN. Fl-2019, il-kummerċ bilaterali ammonta għal EUR 33.1 biljun. L-14-il Laqgħa tal-Uffiċjali Għolja UE-Tajlandja saret fi Brussell fis-16 ta' Ottubru 2019 biex jiġu diskussi kwistjonijiet dwar il-kummerċ, il-migrazzjoni, il-kooperazzjoni, it-tibdil fil-klima u d-drittijiet tal-bniedem.

It-Tajlandja hija monarkija kostituzzjonali, iżda l-ġunta militari ilha tmexxi l-pajjiż mit-22 ta' Mejju 2014. Il-militar rażżan l-oppożizzjoni billi impona l-liġi marzjali, filwaqt li kien hemm rapporti ta' abbużi tad-drittijiet tal-bniedem. Ir-Re Bhumibol Adulyadej miet lejn l-aħħar tal-2016. Ir-Re Maha Vajiralongkorn Bodindradebayavarangkun ġie nkurunat f'Mejju 2019, minkejja li kien ilu jirrenja għal sentejn.

Il-partit favur il-militar rebaħ l-elezzjoni ġenerali fl-24 ta' Marzu 2019, fost allegazzjonijiet ta' manipulazzjoni, informazzjoni ħażina u inkonsistenzi fil-partecipazzjoni tal-votanti.

Prayuth Chan-ocha, l-eks mexxej militari tal-2014, inġatar bħala Prim Ministru f'Ġunju 2019. Chan-ocha kien diġà Prim Ministru mill-2014 sal-2019 taħt il-Kunsill Nazzjonali għall-Paċi u l-Ordni (NCPO). Minkejja li t-tmexxija tal-ġunta uffiċjalment spiċċat f'Lulju 2019, il-militar għad għandu influwenza fuq il-gvern.

Il-protesti Tajlandiżi li għaddejjin kontra l-gvern tal-Prim Ministru Prayut Chan-ocha inkludew talbiet għal riforma tal-monarkija Tajlandiża, li hija bla precedent fl-era kontemporanja. Fit-23 ta' Frar 2020, l-ewwel mewġa ta' protesti ġiet skattata mid-deċiżjoni tal-Qorti Kostituzzjonali li xxolji l-Future Forward Party, partit tal-oppożizzjoni popolari fost iż-żgħażaġħ. Il-Future Forward Party kiseb it-tielet l-akbar għadd ta' sigġijiet fil-Kamra tar-Rappreżentanti wara l-elezzjonijiet ta' Marzu 2019 u f'dawn l-aħħar xhur ħareġ bħala l-aktar partit attiv tal-oppożizzjoni. Fil-15 ta' Ottubru 2020, il-Gvern Tajlandiż iddikjara stat ta' emerġenza biex jipprova jtemm il-protesti, filwaqt li rriżerva d-dritt li jimponi curfew u liġi marzjali.

Fi Frar 2017, il-ġunta bdiet taħditiet ta' paċi mar-ribelli fil-provinċji tan-naħa t'isfel tal-pajjiż b'maġġoranza Musulmana. It-Tajlandja uffiċjalment nediet proċess ta' paċi mal-grupp tar-ribelli Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani (BRN) min-nofsinar tat-Tajlandja fil-21 ta' Jannar 2020, ġewwa Kuala Lumpur. In-negozjati ġew medjati mill-Malasja.

Il-Parlament għadda riżoluzzjonijiet dwar id-drittijiet tal-bniedem, il-ħaddiema migranti u d-drittijiet tax-xogħol fit-Tajlandja.

H. Il-Kambodja

Ir-relazzjonijiet tal-UE mal-Kambodja jmorru lura għall-Ftehim ta' Kooperazzjoni tal-1977. L-UE hija l-akbar donatur tal-pajjiż, u allokat EUR 410 miljun għall-perjodu 2014-2020, għat-titjib tal-governanza u l-istat tad-dritt kif ukoll għat-Tribunal Khmer Rouge. Is-snin ta' gwerra ċivili ttrasformaw il-Kambodja f'wieħed mill-aktar stati foqra fix-Xlokk tal-Asja. Wara l-Ftehimiet ta' Paċi ta' Pariġi tal-1991, il-Kambodja, fl-1993, adottat Kostituzzjoni li ħejjiet il-pedamenti għal stat demokratiku liberali b'diversi partiti u b'elezzjonijiet regolari. Fis-26 ta' Frar 2018, il-Kunsill adotta konkluzjonijiet dwar il-Kambodja fid-dawl tal-iżviluppi politiċi u d-deterjorament kontinwu tad-demokrazija, ir-rispett tad-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt.

Il-Prim Ministru Hun Sen u l-Partit Popolari tal-Kambodja (CPP) tiegħu rebħu l-elezzjoni ġenerali fid-29 ta' Lulju 2018, iżda l-oppożizzjoni sostniet li l-proċess elettoralu la kien ħieles u lanqas ġust. Il-kap tal-oppożizzjoni tal-Cambodia National Rescue Party (CNRP), Kem Sokha, ġie arrestat f'Settembru 2017. Sam Rainsy, l-eks mexxej tas-CNRP, ilu li eżilja lill-nnifsu mill-2015. Is-CNRP ġie xolt f'Novembru 2017. Għalkemm l-arrest domiciljari ta' Kem Sokha tneħħa f'Novembru 2019, huwa għadu taħt is-supervizzjoni tal-qorti, ser jiffaċċja proċess għal tradiment u huwa pprojbit milli jinvolvi ruħu fi kwalunkwe tip ta' attività politika. F'Settembru 2020, il-Prim Ministru Hun Sen allegatament qal li l-kawża tal-qorti ta' Sokha tista' tkompli sa erba' snin oħra, lil hinn mill-elezzjonijiet lokali fl-2022 jew l-elezzjonijiet nazzjonali fl-2023.

Fi Frar 2020, il-Kummissjoni ddeċidiet li tirtira parti mill-preferenzi tariffarji mogħtija lill-Kambodja taħt l-iskema kummerċjali EBA minħabba l-ksur serju u sistematiku tal-prinċipji tad-drittijiet tal-bniedem minquxa fil-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet Ċivili u Politiċi. Ir-Regolament rilevanti daħal fis-seħħ fil-25 ta' April 2020 u beda

japplika mit-12 ta' Awwissu 2020. L-ekonomija tal-Kambodja tiddependi fuq l-għajnuna internazzjonali u fuq l-esportazzjonijiet tal-ħwejjeġ u hija suxxettibbli ħafna għall-kostijiet lavorattivi. L-irtirar tat-tariffi preferenzjarji u s-sostituzzjoni tagħhom b'tariffi standard tal-UE jaffettwaw prinċipalment il-prodotti tal-ħwejjeġ u taż-żraben. L-irtirar jammonta għal madwar wieħed minn kull ħames esportazzjoni annwali, jew EUR 1 biljun, tal-Kambodja lejn l-UE.

F'Settembru 2017, il-Parlament adotta rizzoluzzjoni li tappella lill-Gvern tal-Kambodja biex itemm il-prosekuzzjoni politikament motivata ta' Kem Sokha. F'Settembru 2018, għal darb'oħra adotta rizzoluzzjoni li tappella li jitwaqqgħu l-akkużi kollha kontra Kem Sokha u li jinħeles immedjatament.

I. I - Singapore

L-UE u Singapore jikkooperaw mill-qrib ħafna fl-oqsma tan-negozju, ix-xjenza u t-teknoloġija. Fit-13 ta' Frar 2019, l-UE u Singapore rratifikaw tliet ftehimiet ta' "ġenerazzjoni ġdida": il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni UE-Singapore (EUSPCA), il-Ftehim ta' Kummerċ Ħieles UE-Singapore (EUSFTA) u l-Ftehim ta' Protezzjoni tal-Investment UE-Singapore (EUSIPA). Il-FTA ma' Singapore daħal fis-seħħ fil-21 ta' Novembru 2019. Dawn il-ftehimiet huma mfassla biex jagħtu spinta lill-rabtiet politiċi, ekonomiċi u kummerċjali bejn iż-żewġ partijiet u ser inaqqsu b'mod sinifikanti d-dazji doganali miż-żewġ naħat. L-ostakli tekniċi u mhux tariffarji għall-kummerċ ta' prodotti ser jitneħħew għal firxa kbira ta' setturi.

L-UE hija t-tielet l-aktar sieħeb kummerċjali importanti ta' Singapore. Fl-2019, il-kummerċ bidirezzjonali UE-Singapore fil-merkanzija laħaq EUR 47 biljun. Singapore huwa destinazzjoni ewlenija għall-investment Ewropew fl-Asja, bi stokkijiet ta' IDB ta' EUR 227 biljun fl-2017. Min-naħa l-oħra, Singapore huwa t-tielet l-akbar investitur Asjatiku fl-UE. Singapore kellu l-elezzjoni ġenerali tiegħu fl-10 ta' Lulju 2020, minflok id-data skedata inizjalment ta' April 2021, li ppermettiet lill-Prim Ministru Lee Hsien Loong u lill-gvern tiegħu jittrattaw it-theddida attwali tal-COVID-19 u l-isfidi ekonomiċi tagħha. Lee Hsien Loong u l-People's Action Party (PAP) tiegħu rebħu 83 mit-93 siġġu fil-Parlament, filwaqt li l-akbar grupp tal-oppożizzjoni, il-Workers' Party, kellu l-aħjar riżultat tiegħu s'issa u rebaħ 10 siġġijiet. Il-PAP qatt ma tilef elezzjoni qabel u ilu mill-1959 imexxi l-Istat-Belt. Żmien ilu, il-Prim Ministru Lee Hsien Loong stqarr li ser jgħaddi l-poter qabel ma jagħlaq 70 sena, jiġifieri fl-2022. Il-Ministru għall-Finanzi Heng Swee Keat, id-deputat ta' Lee, huwa s-suċċessur.

Filwaqt li tappoġġja l-ħidma tas-soċjetà ċivili, l-UE u l-Parlament kienu inekwivoki fis-sejha għall-abolizzjoni tal-piena tal-mewt.

J. Il-Brunei Darussalam

Is-Sultan tal-Brunei Darussalam, Hassanal Bolkiah, imexxi l-istat, filwaqt li l-Prinċep Billah Bolkiah qiegħed jassumi dejjem aktar responsabbiltajiet. Il-liberalizzazzjoni politika ma teżistix. Il-kodiċi penali ġie riformat fl-2014 biex jinkorpora approċċ ġdid ibbażat fuq ix-Xarija. F'April 2019, ġie stabbilit kodiċi penali ġdid biex jiġu imposti forom godda ta' kastigi li jinkludu l-mewt bit-tħaġġir għas-sess omosesswali u l-adulterju u l-amputazzjoni għas-serq. Wara protesti internazzjonali, il-Brunei estenda l-moratorju fuq il-piena tal-mewt.

L-UE qiegħda ttejjeb b'mod attiv ir-relazzjonijiet tagħha mal-Brunei, iżda għad m'hemmx ftehim qafas. Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni UE-Brunei jinsab fil-proċess li jiġi nnegożjat u ser ikopri firxa ta' oqsma politiċi u ekonomiċi. Ir-relazzjonijiet jiġu ġestiti prinċipalment permezz tal-ASEAN. L-UE kienet il-ħames l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Brunei fil-merkanzija fl-2018, b'valur globali ta' EUR 740 miljun. Il-kummerċ bejn l-UE u l-Brunei huwa prinċipalment fil-makkinarju, il-vetturi bil-mutur u l-kimiċi.

Fir-riżoluzzjoni tiegħu tat-18 ta' April 2019, il-Parlament ikkundanna bil-qawwa d-dħul fis-seħħ tal-Kodiċi Penali tax-Xarija. Huwa tenna l-kundanna tiegħu tal-piena tal-mewt u ssottolinja li d-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi Penali tax-Xarija jiksru l-obbligi tal-Brunei fi ndan id-dritt internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem.

K. Il-Laos (ir-Repubblika Demokratika tal-Poplu tal-Laos, ir-RDP tal-Laos)

Ir-relazzjonijiet UE-Laos huma bbażati fuq il-Ftehim ta' Kooperazzjoni tal-1997. L-UE qiegħda tipprovdi aktar minn EUR 500 miljun għall-perjodu 2016-2020, u qiegħda tappoġġja t-tmien Pjan Nazzjonali ta' Żvilupp Soċjoekonomiku tal-Laos, li jiffoka fuq il-kisba ta' tkabbir ekonomiku għoli bil-mira ġenerali li l-pajjiż joħroġ mill-istatus ta' Pajjiż l-Inqas Żviluppat sal-2020. Il-Kummissarju għall-Iżvilupp Mimica żar il-Laos f'Settembru 2019 biex isaħħaħ ir-relazzjonijiet u jiddiskuti temi bħal nutrizzjoni, governanza tajba u assistenza kummerċjali.

Il-Laos huwa stat b'partit wieħed. Il-Partit Rivoluzzjonarju tal-Poplu tal-Laos (LPRP), li ilu fil-poter minn tmiem il-gwerra ċivili fl-1975, imexxi l-pajjiż b'id tal-ħadid, u mingħajr ebda oppożizzjoni li tiqafu. L-elezzjoni nazzjonali li jmiss tal-pajjiż hija skedata li ssir fl-2021. Il-Laos qiegħed japprofondixxi r-relazzjonijiet tiegħu maċ-Ċina u l-ASEAN, filwaqt li qiegħed jipprova jattira investiment ikbar. Ir-riformi ekonomiċi wasslu għal tkabbir ekonomiku sostnut ta' aktar minn 7 % mill-2014. Il-pandemija tal-COVID-19 ġabet magħha sfidi ġodda għal din l-aġenda u affettwat b'mod sever it-tkabbir ekonomiku li ser jonqos għal firxa stmata ta' bejn -0.6% u -2.4% fl-2020.

Minkejja r-riformi ekonomiċi, il-pajjiż għadu fqir u jiddependi fuq l-għajjnuna internazzjonali. Bħala wieħed mill-Pajjiżi l-Inqas Żviluppati, il-Laos jibbenefika mill-iskema kummerċjali Kollox Flief Armi. Fl-2019, il-kummerċ totali bejn l-UE u l-Laos ammonta għal EUR 380 miljun.

L-UE tiddedika importanza partikolari għas-sitwazzjoni tad-drittijiet tal-bniedem, inkluża s-sitwazzjoni ta' persuni spostati minħabba l-kostruzzjonijiet ta' diga enormi fil-Mekong. F'Marzu 2019, ġewwa Vientiane, sar id-disa' Djalogu Annwali UE-Repubblika Demokratika tal-Poplu tal-Laos dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Governanza. Waqt il-108 Sessjoni tal-Konferenza tal-ILO f'Ġinevra f'Ġunju 2019, l-UE appellat lil-Laos biex jindirizza l-kwistjoni tal-isfruttament sesswali tat-tfal.

L. Il-Malasja

F'Diċembru 2015, l-UE u l-Malasja kkonkludew in-negożjati dwar Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni. F'April 2012, wara seba' ċikli ta' negożjati, in-negożjati ta' Ftehim ta' Kummerċ Fieles UE-Malasja dwar il-Ftehim ta' Kummerċ Fieles ġew sospiżi fuq talba tal-Malasja. L-UE hija t-tielet l-ikbar sieħeb kummerċjali tal-Malasja u wieħed mill-akbar investituri barranin tagħha. Fl-2017, l-istokks ta' investiment fil-pajjiż kienu jammontaw għal EUR 24.5 biljun. Fl-2019, il-kummerċ globali UE-Malasja fil-merkanzija laħaq

EUR 36.6 biljun. Fl-2019, it-tkabbir tal-PDG tal-Malasja kien ta' 4.5 % iżda l-pandemija tal-COVID-19 affettwat it-tkabbir fl-2020.

Lejn l-aħħar ta' Marzu 2019, il-Kummissjoni ħabbret li l-użu taż-żejt tal-palm fil-fjuwil tat-trasport għandu jitneħħa gradwalment abbażi tad-Direttiva dwar l-Energija Rinnovabbli, li tistabbilixxi mira ta' bjoenergija sostenibbli ta' 32 %. Kemm l-Indoneżja kif ukoll il-Malasja pprotestaw u pprezentaw ilmenti mal-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ (WTO). L-UE tistqarr li l-kultivazzjoni taż-żejt tal-palm tikkawża deforestazzjoni eċċessiva. Madankollu, il-Malasja tinsisti li qiegħda taħdem biex ittejjeb is-sostenibbiltà tal-industrija taż-żejt tal-palm tagħha. Il-Malasja, li hija t-tieni l-akbar produttur taż-żejt tal-palm fid-dinja, ser tagħixxi bħala parti terza fil-każ tal-Indoneżja, bħala sinjal ta' solidarjetà mal-Indoneżja. Il-koalizzjoni Barisan Nasional (BN) tal-Malasja, li tinkludi l-Organizzazzjoni Nazzjonali Malasjani Uniti (UNMO), giet megħluba għall-ewwel darba fl-elezzjoni ġenerali ta' Mejju 2018. Il-Prim Ministru Mahathir Mohamad, mexxej tal-Alliance of Hope, ħa post Najib Razak li qiegħed jiffaċċja t-nax-il sena ħabs, b'appell pendent. F'Novembru 2019, il-koalizzjoni tal-oppożizzjoni Barisan Nasional (BN) rebħet elezzjoni każwali u kkollasat l-amministrazzjoni tal-prim ministru Mahathir Mohamad. Bl-appoġġ tal-UMNO, f'Marzu 2020 ir-Re Abdullah ta l-ġurament tal-ħatra lil Muhyiddin Yassin, President tal-United Indigenous Party (PPBM), bħala Prim Ministru li jmxexxi koalizzjoni ġdida ta' Perikatan Nasional (PN). Madankollu, fit-13 ta' Ottubru 2020, il-mexxej tal-oppożizzjoni, Anwar Ibrahim, iltaqa' mar-Re biex jagħti prova li għandu maġġoranza parlamentari konvinċenti biex jiforma gvern ġdid u talab lill-Prim Ministru Muhyiddin Yassin jirriżenja.

Il-Parlament Ewropew ikkundanna l-piena tal-mewt, in-nuqqas ta' rispett tad-drittijiet LGBTI u t-trażżin tal-iskuntentizza pubblika, kif ukoll in-nuqqas ta' espressjoni paċifika, inklużi d-dibattiti pubbliċi.

Jorge Soutullo / Andreas Striegnitz
11/2020

